

**QORTI TAL-MAGISTRATI
(GHAWDEX) GURISDIZZJONI SUPERJURI**

**MAGISTRAT DR.
PAUL COPPINI**

Seduta tas-26 ta' Ottubru, 2007

Citazzjoni Numru. 1/2000/1

Eucharistic u Doris konjuġi Mizzi.

VS

Giovanni Grech,
Raymond Xerri.

Il-Qorti,

PRELIMINARI

Rat iċ-ċitazzjoni li permezz tagħha l-atturi, wara li ppremettew illi:

Illi fit-tnejn u għoxrin (22) ta' Marzu tas-sena elf disa' mija disgha u disghin (1999) l-attur Eucharistic Mizzi kien passigġier fil-vettura tal-marka Isuzu Gemini bin-numru tar-reġistrazzjoni MAR 245 misjuqa mill-konvenut Raymond Xerri w appartenenti lil Joseph Xerri.

Kopja Informali ta' Sentenza

Illi fl-istess ġurnata l-vettura hawn fuq deskritta kienet involuta f'incident tat-traffiku fi Triq l-Imgarr, Għajnsielem, Għawdex f'habta ma' vettur oħra tal-marka Peugeot 306 bin-numru tar-reġistrazzjoni BAP 075 misjuqa mill-konvenut Giovanni Grech u appartenenti lil Anna Grech;

Illi l-incident tat-traffiku hawn fuq imsemmi seħħ minħabba traskuraġni grassa, speed eċċessiv, imperizja u non-osservanza tar-regolamenti tat-traffiku da parti tal-konvenuti jew min minnhom;

Illi per konsegwenza ta' l-istess incident tat-traffiku l-attu Eucharistic Mizzi soffra ġrieħi ta' natura gravi tant li kellu jiġi rikoverat u operat b'mod urġenti fl-Isptar San Luqa minħabba li kien fil-periklu li jitlef ħajtu u dan kif kif iċċertifikat mit-tobba li kkurawh kemm fl-Isptar Generali ta' Għawdex kif ukoll fl-Isptar San Luqa, Malta;

Illi per konsegwenza l-attur Eucharistic Mizzi għamel żmien ma jattendix għax-xogħol u illi inoltre' baqa' ibati minn debilita' permanenti kif sejjer jirrizulta dettaljatament waqt it-trattazzjoni tal-kawża;

Illi dan kollu qed jikkawna danni emergenti kif ukoll lulri ċessanti lill-atturi;

Illi per konsegwenza ta' l-istess incident tat-traffiku l-atturi soffrew ħsarat konsiderevoli f'oġġetti personali illi kienu jinsabu fil-vettura illi fiha l-attur Eucharistic Mizzi kien riekeb b'ħala passigġier, kif jiġi dettaljatament ippruvat waqt is-smiegħ ta' l-istess kawża;

Illi l-atturi jridu jiġu kumpensati ta' dawn id-danni;

Illi l-konvenuti għal kemm interpellati diversi drabi sabiex bonarjament jersqu għal-likwidazzjoni u ħlas tad-danni kollha sofferti mill-atturi, huma baqgħu inadempjenti.

Talbu lill-konvenuti jew min minnhom jgħidu għaliex m'għandhiex din il-Qorti:

Kopja Informali ta' Sentenza

1. Tiddikjara illi l-konvenuti jew min minnhom huma responsabbli għall-incident awtomobilistiku hawn fuq imsemmi;

2. Tillikwida għal hekk id-danni kollha soffeti mill-atturi per konsegwenza ta' dan l-incident awtomobilistiku hawn fuq imsemmi u dan jekk hemm bżonn permezz ta' perit li għandu jiġi nominat għal din il-fini;

3. Tikkundanna lill-konvenuti jew minn minnhom sabiex iħallsu lill-atturi d-danni kollha hekk sofferti u likwidati.

Bl-ispejjeż inkluzi dawk ta' l-ittra uffiċjali mibgħuta f'Lulju ta' l-elf disa' mija disgħa u disgħin (1999) u ta' l-ittra uffiċjali mibgħuta kontestwalment ma' din iċ-ċitazzjoni lis-soċjeta' ta' l-assikurazzjoni taż-żewġ (2) konvenuti u bl-ingunzjoni għas-subizzjoni li għaliha minn issa l-konvenuti huma mħarrka.

Bl-imgħaxijiet skond il-Ligi.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-atturi debitament maħlufa minn Euchar Mizzi.

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet tal-konvenut Raymond Xerri li eċċepixxa illi:

1. Illi t-talbiet attriċi huma nfondati fid-dritt u fil-fatt in kwantu huwa ma kien bl-ebda mod responsabbli għall-incident stradali in kwistjoni;

2. Illi l-incident in kwistjoni ġara unikament tort u f'tija tal-konvenut Giovanni Grech minħabba s-sewqan traskurat, eċċessiv u negliġenti da parti tiegħu u minħabba illi huwa naqas illi josserva r-regolamenti tat-traffiku;

3. Salvi eċċezzjonijiet oħra fid-dritt u fil-fatt.

Kopja Informali ta' Sentenza

Bl-ispejjeż kontra l-atturi li minn issa qed jiġu ngunti għas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-istess konvenut maħlufa minnu.

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet tal-konvenut l-ieħor Giovanni Grech li eċċepixxa illi:

1. Fl-ewwel lok, illi dina l-Onorabbli Qorti mhix kompetenti sabiex tisma' l-proċeduri odjerni, u dan stante illi l-eċċipjenti qiegħed jipprevalixxi ruħu mill-benefiċċju tal-*privilegium fori* lilu mogħti ai termini ta' l-Artikoli 741(e) u 767 *et seq* tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Civili.

2. Fit-tieni lok, u mingħajr preġudizzju għall-premess, illi t-talbiet attriċi fil-konfront ta' l-eċċipjenti huma infondati fil-fatt u fid-Dritt, u dan stante illi l-inċident *de quo* seħħ mingħajr ebda ħtija ta' l-eċċipjenti, u unikament minħabba traskuraġni, negliġenza, imperizja u non-osservanza tar-regolament tat-traffiku da parti tal-konvenut l-ieħor, Raymond Xerri, u għalhekk isegwi illi m'hemm l-ebda danni x'jiġu likwidati fil-konfront ta' l-eċċipjenti;

3. Illi, mingħajr preġudizzju għall-premess, ma jirrizultax illi fil-fatt teżisti xi diżabilita' ta' natura permanenti, kif allegat fiċ-ċitazzjoni.

Salvi eċċezzjonijiet ulterjuri.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-istess konvenut minnu maħlufa.

Rat id-digriet tagħha fejn innominat lill-kirurgu Mr. George Felice bħala espert mediku sabiex jirrelata dwar il-kundizzjoni ta' saħħa ta' l-attur.

Rat ir-relazzjoni ta' l-istess espert mediku pprezentata fl-20 ta' Gunju 2002 u minnu maħlufa fis-16 ta' Settembru 2003.

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat ir-relazzjoni addizzjonali ta' l-istess espert mediku ta' l-10 ta' Novembru 2003 u minnu maħlufa fl-1 ta' Dicembru 2003.

Rat id-digriet tagħha tat-3 ta' Frar 2004 fejn innominat lill-Professor Victor Griffiths, il-kirurgu Mr. Frank Portelli u l-konsulent Dr. Robert Sciberras bħala esperti mediċi addizzjonali.

Rat id-digriet tagħha tal-14 ta' April 2005 fejn issostitwiet lill-Professor Griffiths, li talab li jiġi eżonerat mill-inkarigu, bil-kirurgu Mr. Charles Swain.

Rat ir-rapport ta' l-istess esperti pprezentat fit-3 ta' Ottubru 2005 debitament maħluf minnhom.

Rat il-verbal tagħha tad-29 ta' Mejju 2007 fejn ħalliet il-kawża għal-lum għas-sentenza.

Rat in-noti ta' l-Osservazzjonijiet rispettivi tal-kontendenti.

Rat l-atti l-oħra kollha tal-kawża, inklużi l-verbali tax-xhieda mismugħa u d-dokumenti u affidavits esebiti.

Ikkunsidrat:

Illi din hija kawża għad-danni magħmula mill-atturi in segwitu għal incident stradali li fih l-attur ġarrab feriti gravi fuq il-persuna tiegħu tant li kellu jiġi operat b'emergenza. L-azzjoni esperita hi għalhekk dik bażata fuq il-Lex Aquilia,¹ li bażi tagħha jista' jkun id-delitt, f'każ ta' *dolo*, jew il-kważi delitt, f'każ ta' *colpa*, kif jippretendu li hu l-każ preżenti l-atturi².

Il-**Giorgi** jgħallem f'dan ir-rigward:

"E' detta colpa in senso generale della nostra scienza qualunque violazione di un obbligo giuridico; anche la violazione dolosa . In senso piu' ristretto la parola colpa

¹ 44 Dig. Del leg . aquil. IX, 2 .

² art.1033 Kap. 16 .

*esclude il dolo, e significa volontaria omissione di diligenza, per cui non prevediamo le conseguenze illecite di una commissione od omissione, e violiamo senza avvedercene un nostro dovere giuridico. Pero', si dice, che l'inadempimento dell'obbligazione dipende da colpa, quando sebbene la causa dell' inadempimento sia stata l'opera del debitore medesimo, costui non ne abbia avuta la coscienza, e solo abbia mancato di quella diligenza, che egli era tenuto di usare."*³

FATTI

L-incident mertu tal-kawża ġara meta l-karozza misjuqa mill-konvenut Xerri u li fiha kien riekeb l-attur bħala *front seat passenger*, kienet involuta *f'head on collision* ma' karozza oħra misjuqa mill-konvenut l-ieħor Grech u li kienet ġejja mid-direzzjoni opposta. L-incident seħħ f'Mgarr Road, Għajnsielem għall-ħabta tas-7.30p.m f'ġurnata xitwija, meta kien ġia dalam. Il-konvenut Xerri kien tiela' mix-Xatt fid-direzzjoni tar-Rabat, u l-konvenut l-ieħor kien niežel lejn ix-Xatt, u dak il-ħin kien qed isuq *wrong way*, u ċioe' fuq il-karreġġjata ta' min ikun tiela mix-Xatt.

PROVI

Il-konvenut Grech *a tempo vergine* ta din il-verżjoni ta' dak li ġara lis-surgent li nvestiga l-incident:

*"Grech stated that he was proceeding towards Mgarr in a moderate speed in order to catch the next ferry back to Malta, when without realizing he kept proceeding against the one way traffic sign and consequently collided head on with car no. MAR 245, which was proceeding from the opposite direction. Grech also added that before the impact on seeing the other vehicle he attempted to avoid the collision by applying the foot brakes but to no avail."*⁴

³ Teoria delle Obbligazioni nel Diritto Moderno Italiano ed. 1903 vol. II. # 18 p. 32 - 33 .

⁴ ara okkorrenza relattiva a fol. 36 – 37 .

Il-konvenut Xerri qal illi: "*when he was driving in the right direction on the proper side of the divided road, towards Għajnsielem at a moderate speed, all of a sudden car no. BAP 075 came along on the opposite direction completely on the wrong side of the road against the one way traffic. Xerri on seeing this tried to apply the brakes but the other car came along at speed right into his front part. Xerri also added that at the time of the accident he was driving in the outer lane besides a lorry at a speed of approximately 30/35 m.p.h.*" ⁵

Fl-affidavit tiegħu l-konvenut Grech żied illi din kienet l-ewwel darba tiegħu li kien qed isuq Għawdex u tfixkel liema parti tat-triq kellu jieħu biex jinżel ix-Xatt. X'hin irrealiżza x'kien għamel, naqqas mill-veloċita' u fittex l-eqreb post minn fejn seta' joħroġ. Qal ukoll illi kien hemm id-dlam fit-triq, u l-konvenut Xerri kien qed isuq b'veloċita' għolja. ⁶

L-attur spjega kif kienu: "*telgħin lejn Għajnsielem, lejn ir-Rabat u x'hin wasalna tlajna t-telgħa, u ġejna fil-wita quddiem Casa San Giuseppe, ta' l-orfni, hemmhekk konna għaddejjin żewġ lanes ta' karozzi, ahna konna n-naħa ta' barra u minna l-ġewwa kien hemm karozzi oħra u eżatt fil-bend, fil-kantuniera rajna dawl ġej għal fuqna u f'affari ta' sekondi nsibu karozza li habtet dirett magħna. Din jigifieri hemmhekk kienet one way. Din il-karozza li ġiet kontra tagħna ovvjament għaddiet kontra l-one way.*" ⁷

Is-surgent Frank Gauci li nvestiga l-inċident in kwistjoni esebixxa l-okkorrenza relattiva għal dan l-inċident⁸ u skizz redatt minnu⁹. Irrileva illi, peress illi kien hemm suspett illi l-konvenut Grech seta' kien xurban, sarlu *breathalyser test* fuq il-post u dan immarka 58 units¹⁰.

Mill-iskizz ta' l-inċident jiġi nnotat illi:

⁵ ibid.

⁶ ara affidavit a fol 159 – 160 .

⁷ ara xhieda tiegħu a fol. 42 .

⁸ Dok. FG 6 a fol. 34 – 39 .

⁹ Dok. FG 1 a fol. 29 .

¹⁰ ara xhieda tiegħu a fol. 28 .

Kopja Informali ta' Sentenza

1. il-kollizzjoni seħħet fuq in-naħa ta' Mgarr Road, li minnha jgħaddi t-traffiku li mix-Xatt ikun tiela fid-direzzjoni tar-Rabat; din hija *dual carriageway*, u l-vetturi jidhru t-tnejn fuq il-*lane* ta' barra;
2. fuq in-naħa tax-xellug ta' din il-*carriageway* hemm centre strip li tifred din il-parti tat-triq minn triq oħra ġejja mid-direzzjoni tal-forti Chambray; fuq in-naħa tal-lemin hemm *round-about* kbira, u fil-ġemb tagħha qrib ta' fejn seħħet il-ħabta tidher *traffic-sign* li tindika li t-traffiku li jkun nieżel mid-direzzjoni tar-Rabat, għandu jiġbed lejn ix-xellug tiegħu;
3. fil-parti tat-triq fejn seħħet il-ħabta, din tibda tikser lejn il-lemin;
4. iż-żewġ vetturi jidhru li ħadu daqqa għal kollox frontali;
5. il-karozza misjuqa mill-konvenut Xerri qegħda tħares lejn ir-Rabat, filwaqt illi dik misjuqa minn Grech qed tħares fid-direzzjoni tax-Xatt;
6. il-vettura ta' Xerri ħalliet *brake mark* ta' 8 metri, filwaqt illi dik ta' Grech ħalliet marki ta' 4.5 metri.

RESPONSABILITA'

Il-konvenut Grech, filwaqt illi jammetti illi għadda *wrong way*, ittenta jiskolpaxxi ruħu billi stqarr illi dan għamlu inintenzjonalment, għax ħaseb illi minn hemm kellu jgħaddi biex jinżel ix-Xatt, ma kellux esperjenza tat-toroq ta' Għawdex u kien id-dlam. Malli induna bl-iżball naqqas mill-veloċita' u ġenneb kemm seta' bil-ħsieb li joħroġ minn madwar ir-*roundabout*. Imma dan ma laħaqx għamlu għax sadanittant tfaċċat il-vettura tal-konvenut l-ieħor tiela' b'veloċita' qawwija, li "*lanqas kellha ċans tiskapulani.*"¹¹ Fin-nota ta' l-Osservazzjonijiet tiegħu jiċċita ġurisprudenza kostanti tal-Qrati tagħna fis-sens illi: "*Huwa veru illi*

¹¹ ara affidavit tal-konvenut Grech .

*sewwieq ta' karozza li jkun fuq in-naħa ħażina tat-triq mhux neċessarjament ikun responsabbli għall-kollizzjoni jekk l-aġir tiegħu ma jkunx ta lok għal dik il-kollizzjoni. Mhux biss għax fi triq b'viżwali tajba ġie ritenut li vettura m'għandhiex għal fejn iżżomm ix-xellug tat-triq, imma anki għaliex il-vjolazzjoni ta' regolamenti stradali ma jammontax għal prova konklussiva ta' negliġenza. Tali vjolazzjoni ma tagħtix lok għal responsabilita' sakemm ma tkunx il-kawża prossima tad-dannu."*¹² Madankollu rriżulta illi dwal fit-triq kien hemm (dan ikkonfermah l-attur, u kieku ma kienx hekk is-surgent żgur li kien jinnota ħaġa bħal din fl-okkorrenza tiegħu). Hekk ukoll, apparti li din tal-veloċita' Grech semmiha biss fl-affidavit tiegħu, u ma qal xejn lis-surgent *a tempo vergine* f'dan ir-rigward, mit-tul tal-brake marks imħollija mill-vetturi rispettivi, jirriżulta illi Grech kien għaddej b'xi 25 k.f.s. u Xerri b'xi 35 k.f.s.¹³ u għal hekk ħadd minnhom ma kien iġerri. Konsegwentement Xerri ma seta' kellu ebda tort għal dak li ġara. Billi fuq il-lane ta' ġewwa kien hemm traffiku ieħor tiela', ma setax jikser għax-xellug biex jevita l-ħabta. Lanqas ma seta' jdur għal-lemin għax hemm hekk kien hemm ir-roundabout. L-unika ħaġa li seta' jagħmel f'tentattiv li jevita ħabta frontali, kien li japplika l-brakes kif fil-fatt għamel, għal kemm inutilment. Wieħed lanqas ma jista' jittraskura l-fatt illi mill-breathalyser test li sarlu fuq il-post ta' l-inċident, irriżulta li Grech kellu 58 units, li jissupera dak konsentit mil-liġi ta' 35 units¹⁴ u għalhekk seta' ma kienx qed jikkonċentra biżżejjed fuq is-sewqan tiegħu, biex jilmaħ it-traffic sign li kienet tindikalu minn fejn għandu jgħaddi.

Żgur għal hekk illi Xerri ma seta' qatt kien, f'dawn iċ-ċirkostanzi, l-kawża prossima ta' l-inċident, u dak li seħħ ġara sempliċement għaliex Xerri, mingħajr ma qatt seta jobsor, f'daqqa waħda sab il-karreġġjata tiegħu ostakolata b'karozza oħra ġeja fuqu mid-direzzjoni opposta. Konsegwentement huwa l-każ li jġi applikat dak li qalet il-Qorti ta' l-Appell f'kawża fejn kienet ingħatat difiża simili

¹² Appell : Lawrence Caruana vs Anthony Falzon : 5.10.01 ; ara wkoll : Prim'Awla : Mario Galea vs Joseph Buhagiar : 26.5.04 .

¹³ ara skeda annessa mal-Highway Code .

¹⁴ art. 15 I (1)(a) tal-Kap. 65 .

illi: "Għalkemm huwa veru li l-vjolazzjoni wehida tan-normi tad-dritt penali mhix neċessarjament u dejjem fonti ta' responsabilita' ċivili, dan jibqa' hekk sakemm ma jiġix xort'oħra muri, kif hekk hawn stabilit u provat, li dik l-istess vjolazzjoni kienet il-fattur bażiku li wasslet għas-sinistru."¹⁵

Għaldaqstant ir-responsabilita' għal dan l-incident trid tiġi akkolta biss lill-konvenut Grech .

LIKWIDAZZJONI TA' DANNI

Fil-liġi tagħna l-likwidazzjoni tad-danni hija regolata bl-artikolu 1045 tal-Kodiċi Ċivili . Madankollu, kif ġie osservat mill-Qrati tagħna, f'din il-materja ma hemmx regoli fissi u nflessibbli, ma hemmx *quantitative scale* tad-danni, għax kollox jiddependi miċ-ċirkostanzi partikolari tal-każ . Is-somma tad-danni hi rimessa għall-arbitriju prudenzjali tal-Qorti, fil-limiti stabbiliti mil-liġi¹⁶ . Fl-eżerċizzju ta' din id-diskrezzjoni tagħna, il-Qorti qabel ma tasal biex tiffissa l-ammont, għandha tħares lejn iċ-ċirkostanzi molteplici, u tista' ukoll utilment tuża bħala *tests* biex tikkontrolla ċ-ċifra finali, id-diversi modi ta' komputu suġġerit mill-ġurisprudenza estera f'dan ir-rigward, mingħajr ma tivvinkola ruħha b'xi wieħed minnhom partikolari, sabiex b'dan il-mod ikun dejjem hemm ċerta elasticità ta' kriterju adattabbli għall-partikolaritajiet ta' kull fattispecie .¹⁷

Skond il-liġi tagħna l-likwidazzjoni tad-danni tinqasam f'żewġ aspetti : id-danni attwali (*damnum emergens*) u t-telf ta' qliegħ futur (*lucrum cessans*) .

Damnum Emergens :

L-attur spjega kif konsegwenza ta' din il-ħabta huwa ġarrab feriti gravi li għalihom kellu jiġi operat u għamel tmien ġimgħat ma jistax jattendi għax-xogħol . Dik il-

¹⁵ Appell Inferjuri : Fogg Insurance Agencies Ltd. noe. et vs Tal-Magħtab Construction Co Ltd. : 3.11.04 .

¹⁶ Savona vs Asphar : Appell : 23.6.1952

¹⁷ Carmelo Fenech vs Antonio Galea; vol. XL. I.73 ; Francis Galea vs. Bartolomeo Grech; vol. XLII. II. 1019 .

ħabta huwa kien jaħdem fil-Public Cleansing Department u wkoll bħala Direttur mal-Enemalta, u jippretendi kumpens ekwivalenti għad-dħul tiegħu għal dan il-perijodu. Imma ma ressaq ebda prova illi fil-fatt ma tħallasx kemm dam ma jistax jattendi għax-xogħol. Semma wkoll illi f'dan l-incident ġew distrutti *television set* li kien għadu kemm xtara u l-arloġġ tiegħu. Imma lanqas dwar dan ma tressqu ebda provi. Flimkien man-nota ta' l-Osservazzjonijiet tiegħu l-attur ppreżenta xi kopji ta' dokumenti ndikattivi ta' xi kontijiet. Imma dawn baqgħu ma ġewx ikkonfermati mill-attur bħala riferibbli għall-incident mertu tal-kawża u għalhekk lanqas m'huma qed jiġu aċċettati bħala prova valida għal dan il-fini. M'hu għal hekk qed jiġi likwidat ebda kumpens f'dan ir-rigward.

Lucrum Cessans:

Dwar il-metodu kif jiġi komputat dan it-telf futur, ma hemm l-ebda regola fissa u l-Qrati tagħna adottaw diversi kriterji. Kif intqal pjuttost reċentement mill-Qorti ta' l-Appell: *“Jingħad illi l-Qrati tagħna fil-pronunċjament tagħhom dwar kriterji li għandhom jintużaw biex jagħmlu tajjeb għall-inċertezzi ta' likwidazzjoni ta' danni li f'kazijiet simili dejjem jagħtu lok għalihom, qatt ma rrinuzjaw għall-fakolta' diskrezzjonali tagħhom Diversi drabi l-Qrati tagħna segwew il-prinċipji enunċjati fil-kawża 'Butler vs. Heard'.¹⁸ Imma kif ġie enfasiżżat f'sentenza oħra ta' dik il-Qorti, ċċitata favorevolment fis-sentenza tagħha f'dik il-kawża: *“Il-Qorti tara li fil-ġurisprudenza tagħna ġie kemm-il darba mišħuq li minkejja ċerti prinċipji li jirriżultaw mill-ġurisprudenza, dejjem għandu jkun hemm ċertu elasticità ta' kriterji billi l-pronunċjament fil-likwidazzjoni in kwistjoni huwa wieħed ta' probabilita'. Inoltre, id-danneġġjat jingħata somma kapitali darba waħda biss, li meta tingħata b'sentenza m'hijjex aktar soġġetta għal ebda revizjoni. Għalhekk din is-somma kapitali trid tkun tikkorrispondi kemm jista' jkun mar-rejalta'.¹⁹ Għal numru ta' snin il-Qrati tagħna fil-maġġor parti tal-każi segwew rigorożament il-metodu stabilit għall-ewwel darba fil-**

¹⁸ Carmelo sive Charles Micallef et vs Richard Spiteri et : Appell : 15.1.2002 .

¹⁹ Francis Sultana vs. John Micallef et noe. et : Appell : 20.7.1994.

kawża “**Butler vs Heard**”. Din il-kawża tagħat oriġini għal dak li jissejjaħ il-*multiplier system* li fiha l-perċentwali tad-debilta' u l-qliegħ annwali tal-korruż jigu multiplikati bis-snin tal-ħajja lavorattiva bażata fuq il-*life expectancy* tiegħu miżjud b'perċentwali biex tagħmel tajjeb għall-inflazzjoni u żiediet fil-pagi, u b'riduzzjoni ta' ċertu ammont minħabba l-*lump sum payment* . F'dawn l-aħħar snin pero' dan il-metodu ta' kalkolazzjoni ġie modifikat sabiex ikun iktar rejalistiku u jieħu konsiderazzjoni aħjar taċ-ċirkostanzi taż-żmenijiet attwali²⁰ .

L-attur, kif ġia ntqal, dak iż-żmien kien jaħdem bħala uffiċjal fil-Public Cleansing Department b'salarju ta' Lm5935 fis-sena²¹ . Kellu wkoll, fuq bażi *part-time*, il-kariga ta' direttur mal-korporazzjoni Enemalta, b'onorarju annwu ta' Lm1494²² .

L-ewwel espert mediku Mr. George Felice stabilixxa r-rata ta' diżabilita' permanenti li qed isofri minnha l-attur bħala waħda ta' xejn fil-mija (0%)²³ . L-esperti mediċi addizzjonali, mbagħad iffissaw din ir-rata ta' diżabilita' bħala waħda ta' tnax fil-mija (12%)²⁴ . Il-konvenut Grech fin-nota ta' l-Osservazzjonijiet tiegħu jikkritika l-fatt illi kien hemm diskrepanza daqstant kbira bejn rapport u ieħor, kif ukoll il-fatt illi l-esperti mediċi addizzjonali ħadu in konsiderazzjoni wkoll ta' "*effetti psikoloġiċi*", meta l-liġi tagħna s'issa tippermetti biss kumpens għal diżabilita' fizika. Hija għalhekk il-fehma ta' din il-Qorti illi, fiċ-ċirkostanzi, jkun aktar ekwu jekk id-diżabilita' permanenti li għandha tittieħed in konsiderazzjoni tkun waħda ta' tmienja fil-mija (8%).

Fil-kawżi li segwew Butler vs Heard b'mod rigoruż, il-ħajja lavorattiva ma kienitx tiġi kkalkolata a bażi tas-snin kollha li kien għad baqagħla taħdem il-vittma, kieku ma seħħx l-incident, imma normalment kienet titteħed ħajja

²⁰ Emanuel Mizzi vs Carmel.Attard: sentenza ta' din il-Qorti tat-13.5.2003 .

²¹ ara kopja tad-dikjarazzjoni maħruga mid-Dipartiment koncernat a fol. 127 .

²² ara kopja tal-formula tal-FSS a fol. 125 .

²³ ara rapport a fol. 71 .

²⁴ ara rapport addizzjonali a fol. 89 .

lavorattiva ta' għoxrin (20) jew ħamsa u għoxrin (25) sena. Illum-il ġurnata pero' meta *l-life expectancy* twalet sostanzjalment, tant illi ħafna pajjiżi qed itawwlu wkoll l-eta' tal-pensjoni, ma baqa' ebda raġuni għaliex il-ħajja lavorattiva ma tiġix kalkolata kollha²⁵. Meta seħħ dan l-incident l-attur kellu 49 sena²⁶ u għalhekk kien għad baqagħlu ħajja lavorattiva ta' tmax (12) il-sena. Għalhekk l-ammont dovut irid jinħadem hekk: Lm5935 + Lm1494 (media ta' paga bażi) x 12 (snin ta' ħajja lavorattiva) x 8% (debilita' permanenti) = Lm7131.84. In vista tal-ħajja lavorattiva relattivament qasira li kien għad baqagħlu l-attur meta seħħ dan l-incident, m'għandux ikun hemm tnaqqis minħabba *l-lump sum payment* jew żieda għall-inflazzjoni.

RI-EPILOGU

Għaldaqstant l-ammont totali pagabbli lill-atturi in linea ta' danni kkaġunati per konsegwenza ta' l-incident mertu ta' din il-kawża, huma s-segwent:

1. Damnum emergens : Lm0
 2. Lucrum Cessans : Lm7132.
- Total ta' : Lm7132

Għal dawn il-motivi tiddeċidi l-kawża billi, filwaqt illi tiċhad l-eċċezzjonijiet tal-konvenut Grech,

1. Tilqa' l-ewwel talba u tiddikjara lill-konvenut Giovanni Grech unikament responsabbli għall-incident mertu tal-kawża;
2. tillikwida d-danni sofferti mill-atturi minħabba fl-istess incident, fl-ammont ta' sebat'elef mija tnejn u tletin lira maltija (Lm7132); u
3. tikkundanna lill-istess konvenut sabiex iħallas l-ammont hekk likwidat lill-atturi.

²⁵ Agius vs. Galea et noe. : Kummerc : 11.7.1989; Buttigieg vs Azzopardi : Kummerc : 25.7.1989; Mario Camilleri vs Mario Borg : Prim'Awla : 8.5.1990 .

²⁶ huwa twieled fl-1950 (ara numru tal-karta ta' l-identita' tiegħu)

Kopja Informali ta' Sentenza

Bl-ispejjeż, inklużi dawk ta' l-ittra ufficċjali ta' Lulju 1999 u dik mibgħuta kontra l-kumpaniji assikuraturi tal-konvenuti kontestwalment ma' din il-kawża, ikunu a karigu ta' l-istess konvenut Grech.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----